

Lagrådsremiss

Sekretess i försäkringsföretag för uppgift om genetisk undersökning och genetisk information

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 30 november 2006

Mats Odell

Johan Lundström
(Finansdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås nya bestämmelser om tystnadsplikt för försäkringsbolag och understödsföreningar samt utländska försäkringsgivare från tredje land. Sådana försäkringsföretag skall inte obehörigen få röja uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information som avser en enskild person. Den som bryter mot tystnadsplikten kan dömas enligt brottsbalken för brott mot tystnadsplikt. Vidare föreslås att undantag görs i sekretesslagen (1980:100) från meddelarfriheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2007.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713).....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar.....	5
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.....	6
2.4	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	7
3	Ärendet och dess beredning.....	9
4	Överväganden.....	10
4.1	Tystnadsplikt för försäkringsgivare	10
4.2	Straffsanktionering.....	20
5	Ikraftträdande	22
6	Konsekvenser av förslagen.....	23
7	Författningskommentar	23
7.1	Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713).....	23
7.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar.....	24
7.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.....	24
7.4	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	25
Bilaga 1	Promemorians lagförslag.....	26
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna	29

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
2. lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar,
3. lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige,
4. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Härigenom föreskrivs att det i försäkringsrörelselagen (1982:713)¹ skall införas en ny paragraf, 7 kap. 20 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

20 a §

Uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information som avser en enskild person får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

¹ Lagen omtryckt 1995:1567.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1972:262) om understödsföreningar skall införas en ny paragraf, 20 b §, samt närmast före 20 b § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Tystnadsplikt

20 b §

Uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information som avser en enskild person får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige¹ skall införas en ny paragraf, 5 kap. 15 §, samt närmast före 5 kap. 15 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Tystnadsplikt

15 §²

Uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information som avser en enskild person får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2005:1123.

² Tidigare 15 § upphävd genom 1999:602.

2.4 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Häri genom föreskrivs att 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

16 kap. **1 §²**

Nuvarande lydelse

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

13. 7 kap. 1 § 1 lagen (2006:544)
om kommuners och landstings
åtgärder inför och vid extra-
ordinära händelser i fredstid och
höjd beredskap

Föreslagen lydelse

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

13. 7 kap. 1 § 1 lagen (2006:544)
om kommuners och landstings
åtgärder inför och vid extra-
ordinära händelser i fredstid och
höjd beredskap

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2006:858.

14. 7 kap. 20 a § försäkringsrörelselagen (1982:713), 20 b § lagen (1972:262) om understödsföreningar och 5 kap. 15 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

3 Ärendet och dess beredning

Den 12 januari 2006 beslutade regeringen propositionen 2005/06:64 Genetisk integritet m.m. I propositionen föreslogs bl.a. att ingen utan stöd i lag skall få ställa som villkor för ett avtal att den andra parten genomgår en genetisk undersökning eller lämnar genetisk information om sig själv. Vidare föreslogs att ingen utan stöd i lag i samband med avtal skall få efterforska eller använda genetisk information om den andre och att det skall vara förbjudet att olovligen bereda sig tillgång till genetisk information om någon annan. För försäkringsbolag föreslog regeringen dock att undantag skall gälla från förbudet att efterforska och använda genetisk information vid riskbedömda personförsäkringar på mycket höga belopp.

I propositionen föreslog regeringen vidare att en sekretessbestämmelse skulle införas i försäkringsrörelselagen (1982:713) som skulle innebära att enskildas förhållanden till försäkringsbolag inte obehörigen skulle få röjas samt att bestämmelsen skulle vara straffsanktionerad enligt försäkringsrörelselagen.

Regeringen hänvisade i sekretessfrågan till att Kommittén om genetisk integritet i betänkandet Genetik, integritet och etik (SOU 2004:20) uppmärksammat att avsaknaden av en heltäckande sekretessbestämmelse på försäkringsområdet innebär att försäkringsområdet skiljer sig från vad som länge gällt på bankområdet. Trots att regeringen i ett tidigare lagstiftningsärende (prop. 2002/03:139 s. 484) ansett att utformningen av sekretessbestämmelserna för banker och kreditmarknadsföretag borde övervägas ytterligare samt att detta borde ske i ett vidare perspektiv som även innefattar en översyn av sekretesskyddet i övrig finansiell verksamhet, vilket inkluderar försäkringsverksamhet, ansåg regeringen i lagstiftningsärendet om genetisk integritet m.m. att det nu var angeläget att införa en heltäckande sekretess även på försäkringsområdet. När det gällde understödsföreningar fick frågan dock anstå i avvaktan på ytterligare beredning (se prop. 2005/06:64 s. 25 och 168 ff).

Under riksdagsbehandlingen avstyrktes emellertid regeringens förslag om en generell sekretessbestämmelse på försäkringsområdet (2005/06:SoU16 s. 23). Socialutskottet anförde att det är utskottets bestämda uppfattning att sekretess skall gälla för genetisk undersökning och information på försäkringsområdet samt att en sådan bestämmelse skall vara straffsanktionerad. Utskottet konstaterade emellertid att den föreslagna bestämmelsen hade getts en generell utformning och avsåg hela försäkringsområdet. Enligt utskottets uppfattning hade konsekvenserna av en sådan generell utformning inte belysts tillräckligt i propositionen, varför förslaget i den delen var otillräckligt berett. Det anförda innebar att utskottet inte kunde ställa sig bakom lagförslaget om sekretess utan föreslog att riksdagen skulle avslå propositionen i den delen, vilket sedermera också skedde (rskr. 2005/06:219).

Socialutskottet förutsatte att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag till reglering av sekretess på försäkringsområdet, i vart fall när det gäller genetisk undersökning och information. Vidare förutsatte utskottet att förslaget lämnas till riksdagen i sådan tid att bestämmelsen kan träda i kraft senast den 1 januari 2007.

Mot bakgrund av Socialutskottets betänkande utarbetades en promemoria inom Finansdepartementet (Sekretess i försäkringsföretag för uppgift om genetisk undersökning och genetisk information). I promemorian lämnades förslag till en begränsad bestämmelse om sekretess för försäkringsföretag. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En remissammanställning finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr Fi2006/4028).

Vid beredningen av lagrådsremissen har Justitiekanslern, Justitieombudsmannen, Datainspektionen, Socialstyrelsen, Finansinspektionen, Sveriges Försäkringsförbund och Svenska Journalistförbundet beretts tillfälle att särskilt lämna synpunkter på förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) som inte fanns med i den remitterade promemorian.

4 Överväganden

4.1 Tystnadsplikt för försäkringsgivare

Regeringens förslag: Bestämmelser om tystnadsplikt för uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information som avser en enskild person skall föras in i försäkringsrörelselagen (1982:713), lagen (1972:262) om understödsföreningar och lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige. Sådan uppgift och information skall enligt 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) vara undantagen från meddelarfriheten.

Regeringens bedömning: Utformningen av en generell bestämmelse om sekretess som omfattar hela försäkringsområdet bör övervägas ytterligare. Frågan om att införa en särskild bestämmelse som föreskriver en skyldighet för alla försäkringsföretag att i brottsbekämpande syfte lämna ut uppgifter om enskildas förhållanden till företaget bör övervägas i samband med överväganden om en generell sekretessbestämmelse för hela försäkringsområdet.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning (se promemorian s. 8). I promemorian tydliggjordes dock inte att tystnadsplikten avser uppgift och information om en enskild person. I promemorian föreslogs inte heller någon ändring i sekretesslagen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inte några synpunkter på förslaget och bedömningen. *Försäkringsjuridiska föreningen* avstyrker dock att de föreslagna bestämmelserna om tystnadsplikt införs. Föreningen förordar i stället att en generell sekretessbestämmelse införs, liknande den som gäller för banker, eftersom frågan om en sådan allmän sekretessbestämmelse på försäkringsområdet redan har utretts vid ett flertal tillfällen och ytterligare utredning inte behövs. Därigenom förordar föreningen också att den särskilda bestämmelsen i försäkringsrörelselagen om sekretess beträffande förmånstagarförordnande upphävs. *Social-*

styrelsen tillstyrker förslaget att det skall införas tystnadsplikt i de tre föreslagna lagarna men ställer sig tveksam till den närmare utformningen av bestämmelserna. Socialstyrelsen anser att den vägledning som ges i promemorian för att exemplifiera när det inte är fråga om ett obehörigt röjande kan ifrågasättas i vissa delar och i andra delar kan anses vara otillfredsställande. Socialstyrelsen menar också att de föreslagna uttalandena om när det skulle vara tillåtet att röja uppgifter, oavsett om uttalandena är befogade eller inte, saknar tillräckligt stöd i vad som kan utläsas av den föreslagna lagtexten. *Konsumentverket* ställer sig positivt till en sekretessbestämmelse och anför bl.a. att frånvaron av en sådan bestämmelse skulle kunna leda till att konsumenter inte vågar eller vill teckna en försäkring. Verket tillstyrker de exempel som nämns i promemorian om när det är behörigt att röja uppgifterna och informationen. Bestämmelsen får dock inte urvattnas så att den av konsumentkollektivet upplevs som innehållslös. Konsumentverket anser inte att någon uppgiftsskyldighet bör införas. *Sveriges Advokatsamfund* delar uppfattningen att det finns behov av lagstiftning och att detta inte kan avvakta i väntan på ett närmare förslag till reglering av sekretess på hela försäkringsområdet. Advokatsamfundet anser dock att uppgift om genetisk undersökning och genetisk information inte skall få kommuniceras med andra försäkringsbolag eller med återförsäkringsbolag. *Sveriges Försäkringsförbund* och *Trafikförsäkringsföreningen* menar att den föreslagna sekretessbestämmelsen är väl avvägd utifrån de krav som ställts av lagstiftaren. Förbundet föreslår dock att de föreslagna reglerna justeras på det sättet att det framgår att integritetsskyddet tar sikte på genetisk undersökning eller genetisk information om enskilda. Förbundet och föreningen menar också att sekretessbestämmelsen bör tas in försäkringsavtalslagen (2005:104) i stället för i de tre föreslagna lagarna. *Sveriges Läkarförbund* menar att sekretesskyddet måste utvidgas till att avse även enskilds hälsotillstånd och personliga förhållanden i övrigt för uppgifter som härrör från hälso- och sjukvården, eftersom dessa uppgifter berör särskilt integritetskänslig information. Läkarförbundet anser vidare att tolkningen av rekvisitet ”obehörigen” är alltför vid. Tolkningen skall stå i överensstämmelse med tolkningen av hälso- och sjukvårdssekretessen. Förbundet ifrågasätter starkt om bolagsledning och revisorer har behov av uppgifter om genetisk undersökning och genetisk information som kan kopplas till en viss enskild individ. Enligt Läkarförbundets uppfattning måste vidare den enskildes samtycke inhämtas genom fullmakt för att uppgifterna och informationen skall få lämnas vidare till en återförsäkringsgivare. Dessutom måste krav ställas på fullmakten och informationen till den enskilde. *Datainspektionen* utgår från, med hänvisning till möjligheten enligt promemorian att utbyta intern information inom försäkringsbolaget, att en förutsättning är att de som utbyter uppgifter alla lyder under den föreslagna tystnadsplikten. Datainspektionen menar också att undantag bör göras, i 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100), från meddelarskyddet, eftersom de i förslaget aktuella uppgifterna är av synnerligen känslig natur. *Länsförsäkringsbolagens Förening* menar att det bör övervägas att införa sekretessbestämmelsen i lagen (2006:351) om genetisk

integritet och inte i försäkringsrörelselagen. *Åklagarmyndigheten* och *Ekobrottsmyndigheten* har inget att erinra mot respektive är positiv till att frågan om uppgiftsskyldighet blir föremål för ytterligare överväganden i samband med att en generell sekretessbestämmelse för hela försäkringsområdet övervägs.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

I vilket sammanhang bör en generell bestämmelse om sekretess övervägas?

Som framgår av föregående avsnitt föreslog regeringen i prop. 2005/06:64 en generell sekretessbestämmelse som skulle avse hela försäkringsområdet. Riksdagen avtog propositionen i den delen med motiveringen att konsekvenserna av en sådan generell utformning inte belysts tillräckligt i propositionen.

Regeringens förslag innebär att det i försäkringsrörelselagen skulle införas en bestämmelse – enskildas förhållanden till försäkringsbolag får inte obehörigen röjas – motsvarande banksekretessen i 1 kap. 10 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse med den skillnaden att den nya sekretessbestämmelsen skulle vara straffsanktionerad. Med enskildas förhållanden till försäkringsbolag syftade regeringen på sådant som typiskt sett omfattas av försäkringsförhållandet (aa s. 213).

Banksekretessen omfattar alla relationer mellan banken och kunden, även frågan om någon över huvud taget är kund i banken. Den föreslagna bestämmelsen om sekretess i försäkringsbolag skulle därmed också komma att omfatta frågan om en person är kund hos försäkringsbolaget. Bestämmelsen skulle vidare komma att ta sikte på en mängd information om kunder som finns hos försäkringsbolagen i vardagliga situationer, t.ex. i fråga om reglering av skador inom hem- och motorfordonsförsäkring. Försäkringsverksamhet skiljer sig dock i en rad avseenden från bankverksamhet. Såsom riksdagen har gett uttryck för bör därför konsekvenserna av en generell sekretessbestämmelse, utformad med banksekretessen som förebild, belysts ytterligare. Vi delar således inte den uppfattning som *Försäkringsjuridiska föreningen* för fram, dvs. att ytterligare utredning inte behövs. En fullgod analys av alla relevanta frågeställningar är inte möjlig att klara av på så kort tid som får anses stå till buds med tanke på att riksdagen begärt ett förslag till bestämmelse som kan träda i kraft redan den 1 januari 2007. Såsom regeringen tidigare gett uttryck för skulle det dessutom vara ändamålsenligt att behandla sekretessfrågorna i all finansiell verksamhet samlat. En generell bestämmelse om sekretess på försäkringsområdet bör därför övervägas ytterligare i samband med den tidigare aviserade översynen av sekretesskyddet i övrig finansiell verksamhet (jfr avsnitt 3).

Uppgift om genetisk undersökning och genetisk information

I detta lagstiftningsärende återstår därmed enligt vår uppfattning att ta ställning till hur en bestämmelse om sekretess för genetisk undersökning och information bör utformas i enlighet med riksdagens tillkännagivande.

En sekretessbestämmelse är i allmänhet utformad på det sättet att den ger svar dels på frågan för vem och för vilka uppgifter sekretessen skall gälla, dels på frågan när sekretessen skall gälla. När det gäller den första frågan är sekretesskyddet i finansmarknadslagstiftningen lagtekniskt olikartat utformat för olika slag av företag. I vissa fall är sekretesskravet riktat mot det finansiella företaget, i andra fall mot dess anställda. I vissa fall omfattar skyddet bara ett fåtal uppgifter, i andra fall alla uppgifter som rör kundens förhållande till företaget.

Sveriges Läkarförbund menar att sekretesskyddet, utöver uppgift om genetisk undersökning och genetisk information, också skall avse enskilda hälsotillstånd och personliga förhållanden i övrigt för uppgifter som härrör från hälso- och sjukvården. I enlighet med riksdagens tillkännagivande, och med beaktande av vad som nyss anförts om att utformningen av en generell sekretessbestämmelse bör övervägas ytterligare, bör det emellertid enligt vår uppfattning för närvarande bara införas en bestämmelse som omfattar uppgift om genetisk undersökning och genetisk information.

I enlighet med *Sveriges Försäkringsförbunds* förslag bör det av bestämmelsen framgå att integritetsskyddet tar sikte på uppgift om genetisk undersökning och genetisk information som avser en enskild person.

Bestämmelsen bör inte begränsas till att bara gälla för vissa kategorier av anställda. Det innebär exempelvis, som *Datainspektionen* förutsätter, att varje person inom försäkringsbolaget som får del av uppgiften och informationen omfattas av tystnadsplikten och måste göra en egen prövning av om han eller hon i sin tur kan lämna uppgiften och informationen vidare.

När skall sekretess gälla?

Utskottet har anfört att dess bestämda uppfattning är att ”sekretess skall gälla” för genetisk undersökning och information. Detta skulle kunna tolkas som att riksdagen anser att sekretessen bör vara absolut, dvs. utan undantag.

Flertalet bestämmelser om tystnadsplikt i den finansiella lagstiftningen innehåller rekvisit av innebörd att de aktuella uppgifterna inte får ”obehörigen röjas”. Det innebär att sekretessen inte är absolut, eftersom inte varje utan bara obehörigt röjande av information är förbjudet. Tystnadsplikten har tre aspekter. I vissa situationer innebär den en plikt att inte sprida uppgifter. Mot denna plikt står en skyldighet att i vissa fall bryta tystnadsplikten och lämna ut uppgifter. Därutöver finns det situationer när ett företag inte är skyldigt men väl har en rätt att göra avsteg från tystnadsplikten.

En bestämmelse som skulle stadga absolut sekretess för uppgift om genetisk undersökning och genetisk information skulle inte vara ändamålsenlig. Tvärtom skulle en sådan bestämmelse komma att stå i konflikt med vissa andra bestämmelser som föreskriver skyldighet för försäkringsbolag att lämna ut sådana uppgifter eller sådan information. Det ligger därför nära till hands att föreslå att uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information inte får ”obehörigen röjas”, i

linje med hur övriga sekretessbestämmelser för finansiella företag är utformade.

Vad som hittills avsetts med ”obehörigen röjas” har utvecklats i praxis och doktrin. Banklagskommittén, som övervägde banksekretessen för något år sedan, ansåg att det, på grund av den mängd situationer som banksekretessbestämmelsen är avsedd att täcka och på grund av områdets komplexitet, var lämpligt att bygga vidare på den litteratur och de fasta sedvänjor som utvecklats. Regeringen menade emellertid att de föreslagna uttalandena om när det skulle vara tillåtet att röja uppgifter, oavsett om uttalandena var befogade eller inte, saknade tillräckligt stöd i vad som kunde utläsas av den föreslagna lagtexten (se prop. 2002/03:139 s. 482 f). Sammantaget ansåg regeringen, vilket nämnts tidigare, att utformningen av sekretessbestämmelsen för banker bör övervägas ytterligare samt att detta bör ske i ett vidare perspektiv som även innefattar en översyn av sekretesskyddet i övrig finansiell verksamhet.

Vad en sådan översyn kan komma att leda till får det kommande lagstiftningsarbetet avseende de aktuella sekretessbestämmelserna utvisa. I avvaktan på resultatet av den översynen framstår det trots allt som lämpligast att konstruera den nu aktuella bestämmelsen om tystnadsplikt på motsvarande sätt som bl.a. bestämmelsen om banksekretess, dvs. med ett obehörighetsrekvisit. Med utgångspunkt i att det bara är uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information som över huvud taget omfattas av förslaget om tystnadsplikt måste det således avgöras från fall till fall i vilka situationer det skall anses vara tillåtet att röja uppgifter. Eftersom det av de nya sekretessbestämmelserna inte föreslås närmare framgå vad som avses med ”obehörigen” finns det skäl att här ge viss vägledning för tillämpningen av bestämmelserna.

Det bör understrykas att de följande resonemangen givetvis förutsätter att försäkringsbolagets användning av all genetisk information sker inom den begränsade ramen för vad som är tillåtet på försäkringsområdet enligt den särskilda bestämmelsen i 2 kap. 2 § lagen om genetisk integritet m.m. Vidare är inte vägledningen avsedd att, som *Socialstyrelsen* uppfattat saken, ge intryck av att uppgifterna och informationen oftast får röjas. Eftersom utgångspunkten är att tystnadsplikt skall gälla är det emellertid naturligt att beskriva de typsituationer när undantag får göras, i stället för tvärtom. Obehörighetsrekvisitet innebär således, precis som det omvända skaderekvisitet i 7 kap. 1 § sekretesslagen om sekretess för personal inom den allmänna hälso- och sjukvården, ett mycket starkt sekretesskydd och en presumtion för att uppgifterna och informationen inte får lämnas ut. Däremot menar vi, i motsats till vad *Sveriges Läkarförbund* anser, att det inte är självklart att tolkningen av detta rekvisit skall stå i överensstämmelse med tolkningen av hälso- och sjukvårdssekretessen. Det beror på att sjukvården och försäkringsbolag, vilka är de inrättningar som de respektive sekretessbestämmelserna riktar sig till, har skilda intressen att beakta.

Vidare bör det även hållas i minnet att personuppgiftslagen (1998:204) innehåller regler till skydd för den enskildes integritet i samband med automatiserad behandling av personuppgifter.

Inledningsvis bör ett försäkringsbolags utlämnande av en uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information anses tillåtet när det krävs för att bolaget skall kunna *fullgöra kundens uppdrag*. När ett

försäkringsbolag exempelvis behandlar en ansökan om att få köpa en personförsäkring är det inte ovanligt att sjukhusjournaler inhämtas som både bolagets egna riskbedömare och medicinska rådgivare kan behöva ta del av. När olika personer på så sätt tar del av nu aktuella uppgifter och information, i den mån sådana över huvud taget förekommer i journalen, som en del i behandlingen av ansökan, kan det naturligtvis inte vara fråga om obehörigt röjande. Om sådana uppgifter och sådan information medföljer sjukhusjournalen, utan att de eller den specifikt efterfrågas eller behövs för att fullgöra kundens uppdrag, bör ett eventuellt röjande däremot, som *Socialstyrelsen* påpekar, betraktas som obehörigt, såvida inte kunden speciellt tillfrågas och lämnar sitt uttryckliga samtycke därtill. Motsvarande bör gälla i fråga om skadereglering.

Vidare bör en kund naturligtvis, såsom nyss angetts, kunna lämna sitt uttryckliga *samtycke* till att bolaget lämnar ut uppgifter om honom eller henne. Det förekommer att de fullmakter som bolagen använder sig av för att inhämta uppgifter från exempelvis vårdinrättningar och försäkringskassa också medger att bolaget får lämna vidare uppgifterna till exempelvis ett återförsäkringsbolag. Sådana fullmakter bör anses vara godtagbara för att berättiga ett röjande, i vart fall så länge de tecknas i det konkreta fallet. Däremot bör samtycke inte kunna lämnas på förhand genom att bolaget förelägger kunden allmänna villkor med ett sådant innehåll. De särskilda krav i övrigt på fullmaktens utformning och information till den enskilde, som *Sveriges Läkarförbund* framför synpunkter om, faller inte inom ramen för nu aktuellt lagstiftningsärende att behandla.

Utbyte av *intern information inom försäkringsbolaget* måste också vara tillåtet i viss utsträckning. I promemorian anfördes därför att en anställd således bör kunna lämna uppgifter till bolagsledningen och tvärtom, eventuellt med vissa instruktioner, samt att uppgifter även bör kunna spridas inom ledningen och till revisorerna. I detta avseende anser *Socialstyrelsen* att det särskilt bör markeras att bara de som direkt berörs av handläggningen inom försäkringsbolaget bör få hantera sådana här integritetskänsliga uppgifter. Vidare ifrågasätter *Sveriges Läkarförbund* att bolagsledning och revisorer har behov av uppgifter om genetisk undersökning och genetisk information som kan kopplas till en enskild individ. Vi delar emellertid den uppfattning som framfördes i promemorian, nämligen att det viktiga är att uppgifterna eller informationen så långt det är praktiskt möjligt inte kan komma till kännedom för annan personal än den som har anledning att ta del av dem. Nu aktuella uppgifter och information bör således bara få lämnas till den eller de avdelningar och till den personkrets där de behövs för verksamheten. Hanteringen av uppgifterna måste givetvis vidare ske på ett tillfredsställande sätt. Detta utesluter dock inte att det i vissa fall kan vara nödvändigt att andra personer än de som berörs direkt av handläggningen, exempelvis ledningen, tar del av informationen. I detta sammanhang beaktar vi att i de fall ett försäkringsbolag över huvud taget får använda genetisk information i sin verksamhet gäller ärendet en riskbedömd personförsäkring på mycket högt belopp.

En annan situation som berör försäkringsbolagets verksamhet är när försäkringsbolaget *återförsäkrar sina risker hos återförsäkringsgivare*. I

promemorian anfördes att tystnadsplikten bör få vika i sådana fall. Såväl *Sveriges Advokatsamfund* som *Sveriges Läkarförbund* anser att uppgift om genetisk undersökning och genetisk information inte skall få kommuniceras med återförsäkringsbolag. Läkarförbundet menar att den enskildes samtycke bör inhämtas genom fullmakt i den situationen. Vi konstaterar inledningsvis, liksom det gjordes i promemorian, att i praktiken torde detta bli aktuellt främst beträffande s.k. fakultativ återförsäkring, dvs. då avtal om återförsäkring ingås från fall till fall med avseende på enskilda risker och inte med avseende på hela försäkringsbestånd. Det kan då inte uteslutas att återförsäkringsgivaren i ett givet fall, för att kunna meddela återförsäkring, måste ha möjlighet att ta del av direktförsäkringsbolagets underlag för riskbedömningen. Det skulle därför enligt vår uppfattning föra för långt att ställa krav på fullmakt för utlämnandet. Vi rekommenderar dock att så sker och sådana fullmakter förekommer redan i dag. De uppgifter som lämnas ut måste i vilket fall som helst vara relevanta för det aktuella återförsäkringsavtalet.

Ett försäkringsbolag måste också kunna lämna ut upplysningar om bolaget *enligt lag är skyldigt att göra detta*. Exempelvis är vissa befattningshavare i ett försäkringsbolag enligt 19 kap. 3 § försäkringsrörelselagen skyldiga att lämna Finansinspektionen de upplysningar om verksamheten som inspektionen begär. Andra exempel är skyldigheten att i samband med rättegång förete skriftlig handling som bevis, s.k. editionsföreläggande, och ett försäkringsbolags skyldighet att på begäran från Försäkringskassan lämna de uppgifter som kassan behöver i ärendehandläggningen (se 20 kap. 9 § lagen [1962:381] om allmän försäkring).

Tystnadsplikten bör gälla också *i förhållande till annat försäkringsbolag*. I promemorian anfördes att det bör finnas utrymme för ett försäkringsbolag att lämna ut en uppgift eller information till ett annat försäkringsbolag, om det finns ett godtagbart intresse hos det bolaget att få del av informationen. Som anfördes där bör det dock inte vara fråga om någon allmän rätt att låta olika förhållanden som rör enskilda försäkringstagare bli kända för ett annat försäkringsbolag. *Sveriges Advokatsamfund* anser att uppgift om genetisk undersökning och genetisk information inte skall få kommuniceras med andra försäkringsbolag. I avvägningen mellan den enskildes berättigade krav på skydd och integritet beträffande sina uppgifter och försäkringsbranschens krav på förutsättningar för en smidig handläggning äger integritetsskyddet företräde enligt samfundets synsätt. Vi konstaterar för vår del att ett exempel på när det kan vara aktuellt att utbyta information mellan försäkringsbolag är när ett bolag misstänker eller konstaterar att en kund gjort sig skyldig till kriminellt eller annat otillbörligt förfarande mot bolaget. Försäkringsbolag arbetar aktivt med att upptäcka och förebygga brottsliga angrepp, eftersom exempelvis bedrägerier riktade mot sådana bolag är vanligt förekommande. Samhället förutsätter också ett sådant förebyggande arbete.³ Det kan inte uteslutas att misstänkta otillbörliga förfaranden också kan omfatta försäkringsärenden i vilka bl.a. uppgifter om genetisk undersökning eller genetisk information behandlas. I sådana ärenden måste bolagen särskilt noga överväga vilka

³ Se exempelvis regeringens skrivelse 1996/97:49 s. 4 och Ds 1996:59 s. 30 och 31.

uppgifter i ärendet som kan lämnas ut och vilka uppgifter som, trots det allmännas eller andra försäkringsbolags intressen i saken, bör skyddas av sekretessen. I fråga om sådana situationer när det i och för sig kan finnas godtagbara skäl för ett försäkringsbolag att lämna vissa upplysningar om enskildas förhållanden till ett annat bolag som rör t.ex. misstänkt brottslighet, får det enligt vår mening förutsättas att bolagen har möjligheter att lämna sådana upplysningar utan att samtidigt lämna ut känsliga uppgifter om genetisk undersökning eller genetisk information. Ett utlämnande av sådana uppgifter eller sådan information till andra försäkringsbolag eller till det allmänna för här berörda ändamål bör därför inte betraktas som ett behörigt röjande, om utlämnandet inte sker som ett led i en sådan författningsreglerad skyldighet att lämna information eller upplysningar som berörts i det föregående.

Vilka försäkringsgivare bör omfattas av tystnadsplikt?

Nästa fråga som bör besvaras är vilka försäkringsgivare som kan komma i kontakt med uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information. Försäkringsbolag gör självfallet det. Enligt promemorian kan även understödsföreningar komma i kontakt med sådan uppgift eller information. Vissa försäkringsgivare på det privata försäkringsområdet utgörs av understödsföreningar. Det är sådana föreningar som, utan att affärsmässigt driva försäkringsrörelse, har till uppgift att lämna inbördes bistånd i form av t.ex. pension eller sjukhjälp. I promemorian föreslogs därför att bestämmelser om tystnadsplikt för försäkringsgivare bör föras in i såväl försäkringsrörelselagen (1982:713) som lagen (1972:262) om understödsföreningar. Vidare föreslogs att en sådan bestämmelse bör föras in i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige, med avseende på försäkringsgivare från tredje land.

Vi menar att det skulle kunna ifrågasättas om understödsföreningar och försäkringsgivare från tredje land verkligen kan komma i kontakt med genetisk information. Huvudregeln enligt lagen om genetisk integritet är att ingen utan stöd i lag i samband med ett avtal får efterforska eller använda genetisk information om den andre. Från detta görs ett undantag beträffande avtal om riskbedömd försäkring på mycket högt belopp. Detta undantag gäller dock bara för försäkringsbolag, dvs. försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag (se prop. 2005/06:64 s. 203). Även om understödsföreningar och försäkringsgivare från tredje land således inte kan komma i kontakt med genetisk information till följd av en rättighet att efterforska och använda sådan information är det fullt möjligt att ett sådant företag kan komma i kontakt med informationen på annat sätt, exempelvis genom att den framgår av en patientjournal som inhämtas i annat syfte. Flera remissinstanser – bl.a. *Konsumentverket*, *Sveriges Advokatsamfund* och *Sveriges Försäkringsförbund* – är dessutom uttryckligen positiva till att det i promemorian föreslogs att understödsföreningar och utländska försäkringsgivare från tredje land skulle omfattas av nu aktuella bestämmelser om tystnadsplikt. Regeringen har vidare tillkännagett sin avsikt att återkomma med förslag för understödsföreningar som motsvarar de som nu gäller för försäkringsbolag med avseende på möjligheten att efterforska genetisk infor-

mation (a. prop. s. 25). Vi menar därför, i likhet med vad som föreslogs i promemorian, att en bestämmelse om tystnadsplikt som omfattar både uppgift om genetisk undersökning och genetisk information bör gälla också för understödsföreningar och utländska försäkringsgivare från tredje land.

Däremot är det inte möjligt att i svensk lagstiftning reglera den verksamhet som försäkringsgivare från andra länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) driver i Sverige. Den här föreslagna bestämmelsen kommer alltså inte att gälla för sådana försäkringsgivare.

I vilken eller vilka lagar bör bestämmelsen föras in?

En annan fråga är i vilken eller vilka lagar bestämmelsen bör föras in. I promemorian föreslogs att bestämmelsen skulle tas in i försäkringsrörelselagen, lagen om understödsföreningar och lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige. *Sveriges Försäkringsförbund* och *Trafikförsäkringsföreningen* menar att sekretessbestämmelserna bör tas in i försäkringsavtalslagen i stället för i de tre lagar som föreslogs i promemorian. Innan deras förslag analyseras närmare finns det anledning att kort beröra skälen för varför bestämmelserna om tystnadsplikt för de finansiella företagen har tagits in i de lagar som reglerar dessa företags respektive rörelse.

En viktig grund för exempelvis banksekretessen är de enskilda bankkundernas intresse av att deras förhållanden, såväl ekonomiska som mer personliga, som bankerna får inblick i inte skall röjas för obehöriga. Lika viktigt är emellertid sekretessens betydelse för bankernas ändamålsenliga funktion. En oeftergivlig förutsättning för att bankerna skall kunna fylla sina viktiga uppgifter i näringslivet och samhället över huvud taget är att de har sina kunders förtroende. Detta förtroende är inte minst viktigt i och med den ökande internationaliseringen och konkurrensen mellan de finansiella företagen. Banksekretessen bidrar till att upprätthålla ett sådant förtroende och vilar således inte bara på kontraktuell bas, dvs. på kundens avtal med banken, utan tillgodoser också det allmännas intressen. Dessa är skälen till att bestämmelsen om banksekretess har tagits in i den lag som reglerar bankernas rörelse. Det medför i sin tur att Finansinspektionen utövar tillsyn över att bankerna följer bestämmelsen och kan ingripa om så inte är fallet. Motsvarande överväganden gör sig också gällande för försäkringsrörelse.

Att ta in nu aktuell sekretessbestämmelse i försäkringsavtalslagen skulle enligt Försäkringsförbundet och Trafikförsäkringsföreningen innebära att även kunder, som är bosatta i Sverige men som väljer att söka sig till en i annat land verksam försäkringsgivare, som inte omfattas av de föreslagna lagarna, kan förlita sig på ett integritetsskydd på det genetiska området. Remissinstanserna vill därigenom, som det får uppfattas, åstadkomma att svenska konsumenter behandlas lika oberoende av var de köper sin försäkring och menar att detta i så fall säkerställs med hänsyn till reglerna i lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal.

Den nyss nämnda lagen reglerar det civilrättsliga lagvalet. Lagen tillämpas bl.a. på sådana avtal om skadeförsäkring som har anknytning

till två eller flera EES-stater, om den försäkrade risken är belägen i en EES-stat. Med EES-stat där risken är belägen avses i lagen, i det här avseendet och om försäkringstagaren är en fysisk person, den EES-stat där han har sin vanliga vistelseort. Om försäkringstagaren har sin vanliga vistelseort i den EES-stat där risken är belägen, skall lagen i den staten tillämpas på ett avtal om skadeförsäkring. Svensk lag – som för övrigt omfattar också försäkringsrörelselagen – blir emellertid tillämplig bara på just försäkringsavtalet, dvs. försäkringsvillkoren bedöms enligt svensk lag. En sekretessbestämmelse av nu aktuellt slag som riktar sig till försäkringsbolaget utgör inte en del av försäkringsavtalet, oavsett i vilken lag bestämmelsen placeras.

Länsförsäkringsbolagens Förening menar i stället att det bör övervägas att ta in sekretessbestämmelsen i lagen om genetisk integritet. Vad som talar för detta är att den lagen reglerar försäkringsbolagens användning av genetisk information på försäkringsområdet. Mot detta kan emellertid ställas det faktum att alla andra olika bestämmelser om sekretess för finansiella företag är intagna i de lagar som utgör den huvudsakliga regleringen av företagets olika verksamheter. Som redogjorts för ovan är skälet till den ordningen att sekretessbestämmelserna inte bara tillgodoser kundens intresse av integritet utan också det allmännas intresse av en väl fungerande finansiell sektor. Även nu aktuell bestämmelse tjänar det syftet.

Sammanfattningsvis anser vi att bestämmelsen inte bör tas in i vare sig försäkringsavtalslagen eller lagen om genetisk integritet utan, såsom föreslogs i promemorian, i de lagar som reglerar försäkringsbolags, understödsföreningars samt utländska försäkringsgivares rörelser.

Frågan om uppgiftsskyldighet bör övervägas senare

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet, dvs. skyldighet att lämna ut uppgifter om enskildas förhållanden till olika finansiella företag om det under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål begärs av undersökningsledare eller om det i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål på framställning av annan stat eller en mellanfolklig domstol begärs av åklagare, har i flera fall införts i samband med införande av bestämmelser om tystnadsplikt (se bl.a. prop. 2002/03:139 och prop. 2005/06:45). Eftersom det här föreslås nya bestämmelser om tystnadsplikt, kan frågan ställas om inte också dessa borde åtföljas av bestämmelser om uppgiftsskyldighet.

Uppgifter om genetisk undersökning eller genetisk information måste typiskt sett anses vara mycket mer integritetskänsligt än uppgifter om t.ex. ekonomiska förhållanden. Frågan om en skyldighet för alla försäkringsföretag att i brottsbekämpande syfte lämna ut olika former av uppgifter om enskildas förhållanden – exempelvis uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information – kräver därför noggranna överväganden. Dessa överväganden kan lämpligen göras i samband med övervägandena om en generell sekretessbestämmelse för hela försäkringsområdet. Vi föreslår således inte några bestämmelser om uppgiftsskyldighet i den här lagrådsremissen. Det bör i sammanhanget framhållas att det finns möjlighet för polis och åklagare att genom

straffprocessuella tvångsmedel få tillgång till uppgifter om enskildas förhållanden till bl.a. försäkringsföretag.

Om meddelarfriheten

Datainspektionen menar att undantag från meddelarfriheten bör göras beträffande de i förslaget aktuella uppgifterna och informationen, eftersom dessa är av synnerligen känslig natur.

Undantag från meddelarfriheten gäller när motsvarande uppgifter och information finns inom den allmänna och privata hälso- och sjukvården (se punkten 3, avseende 7 kap. 1 § sekretesslagen, och punkten 8 i bilagan till 16 kap. 1 § sekretesslagen) samt om uppgifterna förekommer hos Finansinspektionen (se punkten 3 i samma bilaga avseende 8 kap. 5 § första stycket 2 sekretesslagen).

Av föregående avsnitt framgår att polis och åklagare skulle kunna komma i kontakt med nu aktuella uppgifter och information genom straffprocessuella tvångsmedel. Uppgifterna skulle där komma att omfattas av bestämmelsen om förundersökningssekretess i 9 kap. 17 § första stycket sekretesslagen. Meddelarfrihet gäller för uppgifter om enskildas personliga förhållanden som omfattas av sådan sekretess. Detta motiveras av det starka insynsintresse som finns i verksamhet som rör myndighetsutövning. Det faktum att meddelarfrihet kommer att råda i de relativt få fall där sådana uppgifter kan förväntas överlämnas till polis och åklagare medför inte att samma bedömning bör göras när uppgifterna förekommer hos försäkringsgivaren. Allmänhetens insynsintresse när det gäller uppgifter om genetisk undersökning och genetisk information som har lämnats inom ramen för ett avtal mellan uppgiftslämnaren och ett försäkringsföretag får anses vara mycket begränsat.

Vi håller därför med *Datainspektionen* om att den tystnadsplikt som föreslås gälla för försäkringsbolag, understödsföreningar och utländska försäkringsgivare från tredje land för uppgift om genetisk undersökning och genetisk information också bör inskränka meddelarfriheten.

4.2 Straffsanktionering

Regeringens bedömning: Av 20 kap. 3 § brottsbalken följer att ansvar kan följa för den som bryter mot bestämmelserna om tystnadsplikt för försäkringsbolag, understödsföreningar och utländska försäkringsgivare från tredje land.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning (se promemorian s. 12).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte några synpunkter på bedömningen i promemorian. *Konsumentverket* delar uppfattningen att straffsanktionering bör ske genom 20 kap. 3 § brottsbalken, eftersom sanktionering bör ske så konsekvent och enhetligt som möjligt. Det ger en bättre överblick av sanktionssystemet för den enskilde konsumenten. *Sveriges Advokatsamfund* anser att man för tydlighetens skull, i lagrummet som reglerar sekretessen, bör hänvisa

direkt till 20 kap. 3 § brottsbalken vid överträdelse. *Sveriges Försäkringsförbund* och *Trafikförsäkringsföreningen* anser att den aviserade översynen av sekretessreglerna för finansiella företag bör avvaktas och att brott mot tystnadsplikten avseende uppgift om genetisk information således inte bör straffsanktioneras i detta skede. Den uppfattningen delas av *Länsförsäkringsbolagens Förening*. *Försäkringsjuridiska föreningen* ser inte något skäl till att införa en straffbestämmelse bara inom försäkringsverksamheten när det inte samtidigt införs en motsvarande regel inom bankverksamheten. Föreningen anser bl.a. att en straffbestämmelse för bara försäkringsverksamheten är olycklig då försäkringsverksamhet många gånger drivs i koncerner innefattande såväl banker som försäkringsbolag. *Svenska Bankföreningen* framhåller, med anledning av att det i promemorian ifrågasätts om banker, kreditmarknadsföretag och institut för elektroniska pengar bör vara undantagna från straffansvar enligt brottsbalken, att regleringen av sekretessen i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse skall vara utgångspunkt för en framtida enhetlig reglering.

Skälen för regeringens bedömning: I propositionen om genetisk integritet föreslog regeringen, i enlighet med Lagrådets uppfattning, att den där föreslagna generella sekretessbestämmelsen skulle straffsanktioneras enligt 21 kap. 1 § första stycket 4 försäkringsrörelselagen (1982:713), se prop. 2005/06:64 s. 171. Även riksdagen anförde att en bestämmelse om sekretess för genetisk undersökning och information på försäkringsområdet skall vara straffsanktionerad (se 2005/06:SoU16 s. 23). Flera remissinstanser anser antingen att de föreslagna sekretessbestämmelserna inte alls bör vara straffsanktionerade eller att en sådan sanktionering i vart fall inte bör införas i detta skede. Trots detta finner vi inte anledning att göra någon annan bedömning än den Lagrådet och riksdagen har gjort i frågan om nu aktuella sekretessbestämmelser bör vara straffsanktionerade eller inte. Däremot finns det anledning att fråga sig om en sådan straffsanktionering bör föreslås lösas på samma sätt som i propositionen om genetisk integritet eller om målet går att uppnå på annat sätt.

Bestämmelser om sekretess finns i flera olika lagar på finansmarknadsområdet. Flertalet av dessa bestämmelser innebär att ansvar kan följa enligt 20 kap. 3 § brottsbalken för brott mot tystnadsplikt om man röjer en uppgift som man är skyldig att hemlighålla. Av 1 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, som gäller för banker och kreditmarknadsföretag, och 4 kap. 4 § lagen (2002:149) om utgivning av elektroniska pengar följer emellertid att ansvar enligt brottsbalken inte skall följa för den som bryter mot respektive tystnadsplikt. När den senaste bestämmelsen om tystnadsplikt på finansmarknadsområdet, nämligen i 6 kap. 7 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, föreslogs förordade Lagrådet att, oavsett om man anser att den ena eller andra ordningen bör gälla, frågan löses på ett enhetligt sätt där inte en särreglering kan motiveras. Regeringen, som delade den uppfattningen, anförde att den avser att återkomma till frågan i ett senare lagstiftningsärende (se prop. 2005/06:45 s. 228). Även i ett tidigare lagstiftningsärende har regeringen, som nämnts, anfört att sekretessbestämmelserna för finansiella företag bör övervägas ytterligare,

bl.a. mot bakgrund av att sekretesskraven i de olika lagarna åtföljs av olika sanktionssystem (se prop. 2002/03:139 s. 484).

Anledningen till att banker sedan länge undantagits från ansvar enligt brottsbalken står att finna i bestämmelsen om tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. Bestämmelsen om banksekretess fanns redan i 1955 års lag om bankrörelse. På den tiden gällde inte 20 kap. 3 § brottsbalken för andra än offentliga funktionärer. Genom lagen (1975:667) om ändring i brottsbalken vidgades emellertid tillämpningsområdet för 20 kap. 3 § till att omfatta envar som exempelvis röjer uppgift som han är pliktig att hemlighålla enligt lag. I övergångsbestämmelser till den lagen stadgades, att vad som sades i den nya bestämmelsen i 20 kap. 3 § inte skulle tillämpas i fråga om åsidosättande av sådan tystnadsplikt som vid ikraftträdandet av den nya bestämmelsen inte var straffsanktionerad. I lagen om bankrörelse togs sedermera in ett förtydligande av vad som redan följde av den nyss nämnda övergångsbestämmelsen (se prop. 1981/82:180 s. 337 ff).

Nu gällande bestämmelser om tystnadsplikt för banker, kreditmarknadsföretag och institut för elektroniska pengar finns i lagar som trätt i kraft efter det att 20 kap. 3 § brottsbalken kom att gälla även för andra än offentliga funktionärer. De omfattas därför inte av den tidigare nämnda övergångsbestämmelsen. Mot den bakgrunden kan det ifrågasättas om banker, kreditmarknadsföretag och institut för elektroniska pengar bör vara undantagna från ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. Frågan om att eventuellt stryka dessa undantag bör dock övervägas slutligt i samband med den tidigare aviserade översynen av sekretesslagstiftningen för de finansiella företagen.

När det gäller frågan hur man lagtekniskt säkerställer att de här föreslagna sekretessbestämmelserna för försäkringsbolag, understödsföreningar och utländska försäkringsgivare från tredje land blir straffsanktionerade bör man – i enlighet med vad Lagrådet förordat (jfr ovan) – försöka hålla en så konsekvent linje som möjligt. Om inte annat stadgas kommer ansvar för brott mot de nya bestämmelserna om tystnadsplikt att följa enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. Det saknas således anledning att särskilt straffsanktionera bestämmelserna i de olika rörelselagarna. Vi anser inte heller, som *Sveriges Advokatsamfund* gör, att detta behöver tydliggöras genom en hänvisning till lagrummet i brottsbalken. Såväl offentliga som privata funktionärer förväntas vara väl förtrogna med den aktuella bestämmelsen i brottsbalken.

5 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna skall träda i kraft den 1 maj 2007.
--

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 14).

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller framför inte några synpunkter mot det.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har förutsatt att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag till reglering av sekretess på försäkringsområdet, i vart fall när det gäller genetisk undersökning och information. Utskottet har vidare förutsatt att förslaget lämnas till riksdagen i sådan tid att bestämmelsen kan träda i kraft senast den 1 januari 2007. Det är emellertid inte möjligt att lägga fram de aktuella lagförslagen för riksdagen i sådan tid att bestämmelserna kan träda i kraft redan till det kommande årsskiftet. Bestämmelserna bör dock efter riksdagsbehandling kunna träda i kraft den 1 maj 2007.

6 Konsekvenser av förslagen

I lagrådsremissen föreslås bestämmelser om tystnadsplikt för försäkringsbolag, understödsföreningar och utländska försäkringsgivare från tredje land. Det ankommer på Finansinspektionen att utöva tillsyn över hur företagen tillämpar de föreslagna bestämmelserna. Förslagen bedöms i nuläget inte medföra några ekonomiska konsekvenser för vare sig staten eller de aktuella företagen.

Redan i dag har försäkringsföretagen utarbetade rutiner och interna skriftliga regler när det gäller sekretess och hantering av personuppgifter. Det kan dock inte uteslutas att bestämmelserna om tystnadsplikt i någon mån kan medföra konsekvenser i form av ökat administrativt arbete, exempelvis att ta fram eller ändra olika riktlinjer till de anställda.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

7 kap.

20 a §

Paragrafen är ny. Bestämmelsen i *första stycket* innebär att tystnadsplikt som huvudregel råder i ett försäkringsbolag för uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information som rör en enskild person. Det innebär att det exempelvis är tillåtet att publicera statistik om genetiska undersökningar eller genetisk information.

Bestämmelsen omfattar såväl handlingssekretess som tystnadsplikt. Sådan uppgift eller information, oavsett om den är dokumenterad eller inte, omfattas alltså av sekretessen. Med ”genetisk undersökning” och ”genetisk information” avses detsamma som i 1 kap. 5 § lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m.

Bestämmelsen är inte begränsad till vissa kategorier av befattningshavare utan gäller allmänt för personer inom ett försäkringsbolag, inklusive uppdragstagare, som kommer i kontakt med en uppgift om genetisk undersökning eller genetisk information.

Det är bara obehörigt röjande av en uppgift om genetisk undersökning och genetisk information som är otillåtet. För vägledning i denna del hänvisas till avsnitt 4.1.

Den som uppsåtligen bryter mot bestämmelsen kan dömas för brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken till böter eller fängelse i högst ett år. Den som begår gärningen av oaktsamhet kan dömas till böter. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Enligt *andra stycket* tillämpas i det allmännas verksamhet i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100). Det innebär bl.a. att Finansinspektionen inte inordnas under den aktuella sekretessen utan är underkastad regleringen i sekretesslagen.

Sveriges Advokatsamfund anser att lagrummet bör få en tydligare placering i lagen, eftersom det såväl för förtroendet för försäkringsbranschen som för tydlighetens skull kan vara av betydelse att lagrummet om sekretess får en särskild rubrik och paragraf. Vi delar i och för sig den uppfattningen men anser samtidigt att det inte finns någon given, tydlig placering i den gällande lagen. Försäkringsföretagsutredningen föreslår däremot en helt ny försäkringsrörelselag (se SOU 2006:55). I samband med beredningen av det lagstiftningsärendet bör en tydligare placering av bestämmelsen eftersträvas. Till dess menar vi att det är lämpligt att de två bestämmelser om sekretess som finns i försäkringsrörelselagen hålls samman (jfr 20 §). Eftersom kapitlet saknar rubriker finner vi inte heller tillräckliga skäl att införa en rubrik bara i anslutning till nu aktuell bestämmelse.

Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 4.1 och 4.2.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar

20 b §

Paragrafen, som är ny, reglerar viss tystnadsplikt i en understödsförening. Beträffande bestämmelsens innebörd hänvisas till författningskommentaren till 7 kap. 20 a § försäkringsrörelselagen.

7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstitutets verksamhet i Sverige

5 kap.

15 §

Paragrafen, som är ny, reglerar viss tystnadsplikt hos en utländsk försäkringsgivare från tredje land. Beträffande bestämmelsens innebörd hänvisas till författningskommentaren till 7 kap. 20 a § försäkringsrörelselagen.

7.4 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

16 kap.

1 §

Tillägget i paragrafen innebär att den tystnadsplikt som följer av de nya bestämmelserna i försäkringsrörelselagen, lagen om understödsföreningar och lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige inskränker meddelarfriheten.

Bestämmelsen behandlas även i avsnitt 4.1.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Härigenom föreskrivs att det i försäkringsrörelselagen (1982:713)¹ skall införas en ny paragraf, 7 kap. 20 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

20 a §

Uppgift om en genetisk undersökning eller genetisk information får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

¹ Lagen omtryckt 1995:1567.

Förslag till lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1972:262) om understödsföreningar skall införas en ny paragraf, 20 a §, samt närmast före 20 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Tystnadsplikt

20 a §

Uppgift om en genetisk undersökning eller genetisk information får inte obehörigen röjas.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige¹ skall införas en ny paragraf, 5 kap. 15 §, samt närmast före 5 kap. 15 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Tystnadsplikt

15 §²

Uppgift om en genetisk undersökning eller genetisk information får inte obehörigen röjas.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2007.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2005:1123.

² Tidigare 15 § upphävd genom 1999:602.

Förteckning över remissinstanserna

Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Datainspektionen, Registernämnden, Gentekniknämnden, Socialstyrelsen, Statens Beredning för medicinsk Utvärdering, Handikappombudsmannen, Finansinspektionen, Konsumentverket, Skåne läns landsting, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Försäkringsförbund, Konsumenternas försäkringsbyrå, Trafikförsäkringsföreningen, Försäkringsjuridiska föreningen, Utländska Försäkringsbolags Förening, Svenska Försäkringsförmedlares Förening, Dina Försäkringar Riksförbund, Tjänstepensionsförbundet, SIRP (Svenska föreningen för partsförvaltande institut för risk- och pensionsplaner), Länsförsäkringsbolagens Förening, Försäkringsföreningen för det statliga området (FSO), Svenska Bankföreningen, Finansbolagens förening, Sveriges Läkareförbund, Vårdförbundet.